

МАТЕРІАЛИ

щодо змісту тематичних заходів/повідомлень з нагоди Дня захисників і захисниць України

День захисників і захисниць України (сучасна назва з 04.08.2021) встановлено у 2014 році на вшанування мужності та героїзму захисників і захисниць незалежності та територіальної цілісності України, військових традицій і звитяг Українського народу, сприяння подальшому зміцненню патріотичного духу у суспільстві.

В Українській традиції День захисників і захисниць України пов'язаний з Днем Покрови Пресвятої Богородиці, тому відзначаються обидва свята одночасно 1 жовтня. До свята Покрови також приурочені День Українського козацтва та символічна дата створення у 1942 році Української повстанської армії.

Цього дня віддаємо шану незламності духу усіх захисників і захисниць України, які здобували та відстоювали незалежність України у минулому, а також мужності та героїзму воїнів Сил оборони України, ветеранів і ветеранок, добровольців, волонтерів, які нині захищають суверенітет та територіальну цілісність України.

День захисників і захисниць України відзначаємо в умовах агресивної війни, яку російська федерація розв'язала і веде проти України.

Законом України «Про засади державної політики національної пам'яті Українського народу» визначено: Війна за Незалежність України – боротьба за незалежність, суверенітет, територіальну цілісність та недоторканність України проти агресії Російської Федерації, яка розпочалась 19 лютого 2014 року.

Вже понад 10 років у цивілізованому ХХІ столітті триває героїчна боротьба Українського народу проти московської агресії, за свою свободу та незалежність, національну гідність. За цей час реалії війни ще більше зміцнили загартовану віками в боротьбі українську націю та зцементували безапеляційне прагнення Українського народу до миру через перемогу над ворогом. Своїм героїзмом, відданістю ідеалам Гідності і Свободи ми здобули належну повагу у світі.

За роки боротьби проти агресора Україна, без перебільшення, змінила світ. Значною мірою висвітлювалися приховані чи неявні раніше проблеми, відбулося переформатування систем взаємодій та взаємовідносин відповідно до сучасних викликів і загроз. Наближення перемоги над нашим багатовіковим ворогом, який нині несе загрозу Європі і решті цивілізованого світу, стало невід'ємним питанням сучасного глобального порядку денного.

На жаль, на шляху до перемоги демократії і гуманістичних цінностей над силами зла – тоталітарними режимами та їхніми апологетами – наш народ сплатив і продовжує сплачувати надвисоку ціну: життями людей, майбутнім дітей, сталістю перспектив, позиціями України й українців у світі... Перелік втрат від війни можна продовжувати нескінченно, бо війна завжди забирає, війна – це про вбивства, руйнування, знищення... Тих, хто сподівалися і могли б бути творцями добробуту – власного, країни і світу, війна робить воїнами, учасниками бойових дій, героями... на жаль, часто – посмертно.

День захисників і захисниць – передусім день тих, завдяки кому ми втримали незалежність, маємо змогу й за нинішніх воєнних реалій працювати, творити, виховувати дітей.

Цього дня ми вшановуємо сучасних захисників і захисниць України та українських героїв різних епох. Сучасні воїни примножують і розвивають тисячолітні українські військові традиції. Українська армія береже імена героїв минулих епох – від воїнів-русичів і козаків до січових стрільців і вояків УПА. Тому у війську утвердилися назви частин, пов'язані з легендарними українськими полководцями та уславленими формаціями минулого.

Дякуємо всім, хто нині боронить нашу незалежність, і маємо згадати кожного, хто віддав життя за Україну. І ця подяка – не щось абстрактне і безособове, адже в кожного з нас є рідні, друзі, колеги, котрі несуть або несли службу у силових структурах.

Ми повинні забезпечувати нашій армії міцний тил – кожен у свій спосіб, але з максимальною самовіддачею, так, щоб це посилювало наших оборонців і наближало Перемогу.

Історична довідка (за матеріалами Українського інституту національної пам'яті)

1 жовтня українці відзначають свято Покрови Пресвятої Богородиці. Ідея заступництва Божої Матері – захисниці від ворогів – має глибоке коріння із часів Русі і запровадження християнства у 988 році. Князь Ярослав Мудрий збудував у Києві церкву на Золотих Воротах як вияв вдячності Богові і Пресвятій Богородиці. 1039 року він віддав народ Русі під опіку Божої Матері.

Свято Покрови Пресвятої Богородиці було одним із найголовніших свят козаків, за що воно отримало другу назву – Козацька Покрова. Саме на свято Покрови козаки проводили ради, на яких вибирали нового гетьмана або членів старшини. Тоді ж виник новий тип ікони – «Козацька Покрова», де під омофором Богородиці зображуються українські ієрархи, гетьмани і козаки. Також вшанування козаками Покрови позначилось і на топоніміці території їхнього проживання – сьогодні багато сіл в Україні носять назви «Покровка», «Покровське», «Новопокровка».

У добу Української революції 1917–1921 років відроджувалися традиції військово-козацької спільноти. Вони стали основою для розбудови збройних сил УНР, Української Держави та ЗУНР. Передусім це простежується в найменуваннях військових формацій. Першим таким підрозділом став Український козацький полк імені Богдана Хмельницького, створений у травні 1917 року. Згодом виникли формування, названі на честь видатних козацьких командирів – Петра Дорошенка, Костя Гордієнка, Івана Мазепи. Козацький «відбиток» є й у таких назвах: Січові стрільці, Запорізька група, Сердюцька дивізія, Запорізька Січ, гайдамацькі полки та вільне козацтво. Козацькі військові традиції в добу Української революції прослідковуються також у військовій символіці (стяги, відзнаки), назвах військової техніки (панцерні потяги «Хортиця», «Запорожець», «Полуботок» та інші), назвах кораблів (крейсер «Гетьман Іван Мазепа», канонерський човен «Запорожець»). Окремо слід згадати військову термінологію, якою послуговувалися для позначення рангів,

посад і військово-структурних елементів: козак, ройовий, чотар, бунчужний, півсотенний, сотник, курінний, осавул, полковник, отаман бригади, отаман дивізії, отаман корпусу. Це відображалось в одностроях і зовнішньому вигляді вояків українських військових формацій тих часів. Кашкет-«мазепинка», чорні шапки з кольоровими шликами, черкески й інші елементи старовинного українського військового одягу. Часто бійці за зразком козаків голили голови, залишаючи лише оселедець.

У Другій світовій війні українці боролись із нацизмом в лавах Червоної армії, Української повстанської армії та в арміях Об'єднаних Націй. Уродженці різних куточків України й українці світу, котрі були в регулярних арміях або ставали партизанами, служили у допоміжних формуваннях чи на передовій, пройшли усю війну чи загинули в боротьбі, пліч-о-пліч із іншими народами боролись проти нацизму. Вояки Української повстанської армії брали до рук зброю, аби захистити українців від обох тоталітарних режимів – нацистського та комуністичного. Боролись за відновлення української державності, наслідували козацькі військові традиції. Символічний день її створення – у день Покрови Пресвятої Богородиці у 1942 році. Боротьба УПА була продовженням українського визвольного руху періоду Української революції 1917–1921 років, підпільно-бойової Української військової організації та Організації українських націоналістів у 1920–1930-х роках.

Сьогодні наше військо стало однією із найбоєздатніших армій Європи та світу, маючи за плечима 10 років бойового досвіду. Вже під час російсько-української війни Україна реформувала і модернізувала Збройні сили, а також відновила питоми українські мілітарні традиції, інтенсифікувала ідеологічну складову патріотичного виховання особового складу. У боях із підрозділами російської регулярної армії наша армія професіоналізувалася і стала однією із найважливіших інституцій країни. Збройними силами сьогодні найбільше довіряє українське суспільство.

Сучасні збройні сили отримали у спадок від попередніх поколінь головний убір, знаки розрізнення та гасло.

«Мазепинка» – головний убір із переднім клиноподібним розрізом, частина українського військового вбрання. Вона стилізовано наслідує вигляд козацьких головних уборів другої половини XVII століття, коли гетьманував Іван Мазепа. Саме так їх зображували на тогочасних портретах. «Мазепинки» почали носити Українські січові стрільці під час Першої світової війни. Згодом цей головний убір набув поширення в інших українських формаціях – Галицькій Армії, Карпатській Січі та УПА. Від 2017 року «мазепинка» є офіційним головним убором Збройних сил України.

Нарукавний тризуб – знак розрізнення, що носили на рукавах одностроїв вояки Армії УНР і сам Головний отаман Симон Петлюра. «Тризуб матерчатий, фарби по родах зброї, форми по малюнку», – йшлося в наказі 30 липня 1919 року. Простий, без деталізації, тризуб легко було виготовити в умовах безперервних бойових дій та невеликого і нестабільного тилу Армії УНР. Продовжуючи петлюрівські традиції, сучасні захисники України носять тризуби на рукавах одностроїв.

«Слава Україні! – Героям слава!» – гасло Української повстанської армії. Нині воно є офіційним вітанням у Збройних силах України. «Слава Україні!» почали вітатися вояки кінного дивізіону 1-го Запорізького полку Армії УНР. На це відповідали: «Козакам слава!». Звертання «Слава Україні! – Героям слава!» затвердив навесні 1941 року II Великий збір ОУН під проводом Степана Бандери. 4 жовтня 2018 року Верховна Рада затвердила вітання «Слава Україні! – Героям слава!» як офіційне в Збройних силах та у Національній поліції.